

Dr. sc. Ratko Brnabić, docent
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu
Dr. sc. Marko Ivkošić, asistent
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

UGOVOR O ZAJEDNIČKOM POTHVATU (JOINT VENTURE) U NAFTNOM SEKTORU

UDK: 347. 7.

Pregledni rad

Primljeno: 1. 03. 2014.

U radu se raspravlja o ugovoru o zajedničkom pothvatu koji je praktički neizostavan dio svake ozbiljnije operacije istraživanja, a potom i iskorištavanja ugljikovodika (proizvodnja naftnih derivata). Riječ je o skupom pothvatu uz koji se vezuju brojni rizici pa trgovci u tom području žele sklapanjem takvog ugovora zadržati mogućnost (izgleda) da ostvare dobit, ali pritom podijele rizik. U prvom dijelu rada daje se prikaz bitnih značajki zajedničkog pothvata s posebnim osvrtom na područje iskorištavanja ugljikovodika. S obzirom na okolnost da se za potrebe zajedničkog pothvata često osniva trgovačko društvo kapitala, raspravlja se o pravnim odnosima članova tog društva međusobno te prema upravi društva. Skreće se pozornost i na razlike u značenju pojma joint venture posebice u američkom i hrvatskom pravu što može izazvati ozbiljne pravne učinke ako ortaci nemaju sjedište u istoj državi. Nakon toga, obrađuju se bitna pitanja koja ugovorne strane neizostavno moraju urediti da bi se izbjegli sudski sporovi. To su, primjerice, pitanje područja istraživanja, pravni položaj operatora, sredstva osiguranja, standard kvalitete pri obavljanju poslova, pravo na informiranje i nadzor te pitanje sustava rješavanja sukoba u ortaštvu. U zaključku se iznose rezultati istraživanja te se upućuje na moguća rješenja za otvorena pitanja uređenja međusobnog odnosa ortaka u zajedničkom pothvatu.

Ključne riječi: *zajednički pothvat (joint venture), iskorištavanje ugljikovodika, ortaštvo, odgovornost za obveze, koncesije u naftnoj industriji*

1. UVOD

U novije vrijeme Vlada Republike Hrvatske poduzela je niz mjera kojima želi potaknuti ulaganja u operacije istraživanja i iskorištavanja ugljikovodika. Nova istraživačka kampanja zasigurno je najvažniji energetska događaj kod nas u ovom desetljeću. S jedne strane, trebalo je detaljnije urediti zakonodavni okvir u kojem bi se spomenute operacije moglo nesmetano provoditi. Ranije je ta materija bila obuhvaćena Zakonom o rudarstvu¹ koji je uređivao istraživanje i eksploataciju svih vrsta mineralnih sirovina, uključivši i ugljikovodike. Međutim, zbog promjene gospodarskog okruženja i sve većeg interesa inozemnih ulagača, bilo je potrebno

---

¹ Narodne novine 56/2013, 14/2014.

svim takvim trgovcima omogućiti viši stupanj pravne sigurnosti i fleksibilnosti u ostvarenju njihovih gospodarskih ciljeva. Tako je u kratkom roku doneseno nekoliko zakona i podzakonskih akata za to gospodarsko područje, kao što su: Zakon o istraživanju i eksploataciji ugljikovodika,² Zakon o osnivanju agencije za ugljikovodike,³ Uredba o naknadi za istraživanje i eksploataciju ugljikovodika,⁴ Odluka o osnivanju Stručnog povjerenstva za provođenje javnog nadmetanja za istraživanje i eksploataciju ugljikovodika,⁵ Odluka o sadržaju i uvjetima javnog nadmetanja za izdavanje dozvola za istraživanje i eksploataciju ugljikovodika na Jadranu i kriterijima za odabir najpovoljnijeg ponuditelja⁶ te Odluka o postupku provedbe javnog nadmetanja za izdavanje dozvola za istraživanje i eksploataciju ugljikovodika na Jadranu.⁷

Najveći značaj ima materija uređena Zakonom o istraživanju i eksploataciji ugljikovodika. Prema opsegu, odredbe tog Zakona odnose se na istraživanje i eksploataciju ugljikovodika koji se nalaze u zemlji ili podzemlju unutarnjih morskih voda ili teritorijalnog mora Republike Hrvatske, odnosno u podzemlju epikontinentskog pojasa Jadranskog mora do linije razgraničenja sa susjednim zemljama na kojima Republika Hrvatska, u skladu s međunarodnim pravom, ostvaruje jurisdikciju i suverena prava. S druge strane, osim stvaranja pravnog okvira, Vlada raspisuje i natječaje za istraživanje i eksploataciju Jadrana. Potencijalnim ulagačima ponuđeno je 29 istražnih blokova opsega od 1000 do 1600 km². Nakon tih natječaja, uskoro bi trebali uslijediti i natječaji za istraživanje ugljikovodika na kontinentalnom dijelu Hrvatske. Na teritoriju kontinentske Hrvatske izdvajaju se pak četiri područja s ležištima nafte, a to su Dravska, Murska, Savska i Slavonsko-srijemska potolina i sva ta područja dio su velikog Panonskog bazena koji je najbolje istraženi dio Hrvatske što se tiče nafte i plina.⁸

Istraživanje i eksploatacija ugljikovodika rizičan je gospodarski pothvat koji zahtijeva ulaganje znatnih financijskih sredstava. Prema procjenama stručnjaka, samo u fazi istraživanja po polju (na moru) prosječne veličine 2000 četvornih kilometara ulaže se oko 50 milijuna dolara godišnje.⁹ Za istraživanje su potrebne četiri godine, što znači da ulaganje po polju iznosi oko 200 milijuna dolara. U fazi eksploatacije nafte, koja kreće nakon istraživanja, investicije su višestruko veće. Već i istraživanje može pokazati da ne postoje količine ugljikovodika koje opravdavaju gospodarsko iskorištavanje ležišta. To je, primjerice, bio slučaj u

---

² Narodne novine 94/2013, 14/2014.

³ Narodne novine 14/2014.

⁴ Narodne novine 37/2014.

⁵ Narodne novine 31/2014.

⁶ Narodne novine 40/2014.

⁷ Narodne novine 40/2014.

⁸ Ipak, ne smije se zaboraviti činjenica da su se takve operacije kod nas obavljale i ranije, pa se može zaključiti da se i u slučaju manjkavosti zakonskih propisa za neko područje ipak mogu ostvariti planirani ciljevi. Na tom tragu i *Barbić, J.*, Utjecaj njemačkog prava na stvaranje hrvatskog prava društva, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 44, 3-4/2007., str. 361

⁹ Vidi članak objavljen na <http://www.vecernji.hr/kompanije-i-trzista/mocni-exxonmobil-chevron-i-shell-zele-istrazivati-jadran-915995>, pregledan 1. 7. 2014.

južnom dijelu Jadrana gdje su izbušene probne bušotine na dubini većoj od 1000 metara. Pokaže li se pak da su otkrivene zalihe podobne za iskorištavanje, potrebno je prethodno obaviti brojne predradnje: izraditi elaborat o rezervama, ishoditi rješenje o potvrđivanju količine i kakvoće rezervi ugljikovodika, izraditi studiju utjecaja rudarskog zahvata na okoliš, ishoditi rješenje o prihvatljivosti rudarskog zahvata na okoliš, ishoditi lokacijsku dozvolu za rudarski zahvat, izraditi i dati na provjeru rudarski projekt eksploatacije ugljikovodika i riješiti imovinsko-pravne odnose za zemljišne čestice unutar odobrenog eksploatacijskog polja.

Iz svega navedenoga postaje jasno da se trgovci koji se bave poslom istraživanja i iskorištavanja nafte prigodno udružuju u poslovni pothvat iz najmanje dva razloga: prvo, da se podijeli rizik snošenja troškova, posebice za slučaj neuspjeha pothvata i drugo, da se pronađe partner koji posjeduje posebna stručna znanja, vještine i/ili opremu. Primjerice, kod naftnih pothvata u dubokom južnom dijelu Jadrana, jedan od partnera trebao bi imati sva potrebna znanja i vještine za ostvarenje pothvata u takvom okružju (tzv. deep offshore). U nastavku rada bit će riječi o značajkama takvih zajedničkih pothvata.

2. OPĆENITO O UGOVORIMA O ZAJEDNIČKOM POTHVATU U NAFTNOM SEKTORU

Zajednički pothvat je ugovorni sporazum na osnovi kojega dvije ili više osoba poduzimaju zajedničku gospodarsku aktivnost radi postizanja zajedničke dobiti, a pri tome zajednički kontroliraju ostvarenje tog cilja. Izraz *joint venture* dolazi iz američkog pravnog područja gdje se time određuje pravna tvorevina koja je po svojoj naravi *partnership* (ortaštvo), angažirana u zajedničkom pothvatu određene transakcije radi postizanja zajedničke dobiti. Označava se i kao udruženje osoba ili kompanija u zajedničkom pothvatu nekog komercijalnog poduzeća u kojem općenito svi pridonose sredstva i dijele dobit. U tome se zahtijeva zajednički interes u ostvarenju cilja, pravo upravljanja i vođenja te obveza sudjelovanja u dobiti i u gubitku. Riječ je o prigodnom udruživanju dviju ili više osoba u nekom poslovnom pothvatu. To je zapravo zajedničko poduzetničko upuštanje u neki pothvat sa zajedničkim izgledima i podjelom rizika.¹⁰ Na ugovor o zajedničkom pothvatu odgovarajuće se primjenjuju odredbe o ortaštvu iz našeg Zakona o obveznim odnosima.¹¹

U međunarodnoj pravnoj literaturi i praksi spominju se različite klasifikacije ugovora o zajedničkom pothvatu pa u tom smislu postoje ugovori o zajedničkom pothvatu s ulogom (equity) i ugovorni zajednički pothvati, horizontalni i

---

¹⁰ *Barbić, J.*, Pravo društava, Društva osoba, Organizator, Zagreb, 2002., str. 266. Usp. *Gorenc*, koji ga definira kao ugovor kojim dvije ili više osoba udružuju svoju imovinu ili rad radi ostvarenja unaprijed zadanog poslovnog pothvata, a razdružuju se nakon njegovog ispunjenja. Strane razmjerno svojem udjelu ili dogovoru dijele dobitak i snose gubitak. *Gorenc, V. et al.*, Komentar Zakona o obveznim odnosima, RRiF, Zagreb, 2005., str. 964. Također usp. *Taylor, M.; Tyne, S.*, Taylor and Winsor on Joint Operating Agreements: Oil and Gas Law, Longman, 1992., str. 24.

¹¹ Riječ je o odredbama iz čl. 637.-661. našeg Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine 35/2005, 41/2008, 125/2011).

vertikalni, *pari* zajednički pothvati i pothvati s većinskim odnosno manjinskim sudjelovanjem itd. Ugovori o zajedničkom pothvatu s ulogom (equity) su oni kod kojih ugovorne strane stječu prava što proizlaze iz njihovih uloga u zajedničkom pothvatu, te kada za ostvarenje ciljeva odluče osnovati posebnu pravnu osobu. Kod takvih udruživanja stvaraju se zajednička sredstva koja se sastoje od uloga svakog od ugovornih partnera. U tako stvorenoj ugovornoj vezi partneri nemaju više pravo vlasništva nad svojim ulogom već stječu upravljačka i imovinska prava u spomenutoj pravnoj osobi.¹² S druge strane, kod tzv. „ugovornih“ zajedničkih pothvata ne dolazi do osnivanja posebne pravne osobe u koju članovi ulažu svoje uloge, ali se ugovorne strane slažu oko toga da žele postići zajednički cilj, uz određeni stupanj zajedničkog rizika, zajedničkog upravljanja i zajedničke kontrole. U tom slučaju pothvat ostaje u domeni obveznog odnosa zasnovanog tim ugovorom. Iz okolnosti da kod ugovornih zajedničkih pothvata nije nastala pravna osoba proizlaze brojni pravni učinci. Ulozi koje članovi daju u zajednicu ne postaju imovina te zajednice. U odnosu prema trećima, nositelji su prava i dužnosti sami članovi pa oni zajednički sklapaju ugovore s trećima. Nadalje, ulozu što se daju mogu biti u novcu, stvarima i pravima, ali i u radu, što ne bi bilo dopušteno kao ulog kod „equity“ zajedničkog pothvata. Ugovorni zajednički pothvat po prirodi stvari ne može biti ni stranka u postupku jer nema pravnu osobnost. Ta zajednica ne može biti ni nositelj patenta, žiga, licence niti zemljišno-knjižnih prava. Kod horizontalnog zajedničkog pothvata riječ je o tome da poduzeće obavlja u cjelini ili djelomično ono što i onaj tko ulaže kapital (primjerice strani ulagatelj), kao što je to slučaj s proizvodnjom određene robe, prodajom, pružanjem usluga i sl. U vertikalnom zajedničkom pothvatu djelatnost poduzeća je takva da u gospodarskom smislu dolazi prije ili poslije onoga čime se bavi ulagatelj kapitala, primjerice proizvodi poluproizvode kojima se koristi ulagatelj u svojoj proizvodnji ili proizvode kojima ulagatelj trguje.¹³ S obzirom na opseg sudjelovanja u zajedničkom poduzeću, govori se o tzv. *pari* zajedničkim pothvatima i onima s većinskim odnosno manjinskim sudjelovanjem. Prvi oblik ne može se preporučiti jer kada oba ortaka imaju jednaku snagu u toj zajednici, često dolazi do blokade u vođenju poslova i upravljanju (tzv. deadlock), što je, kako pokazuje sudska praksa, čest problem i kod društava kapitala čiji članovi imaju jednake udjele u kapitalu društva.¹⁴ Kod zajedničkih pothvata kod kojih

---

¹² Vukmir, B., Ugovori o zajedničkim ulaganjima, Informator, Zagreb, 1994., str. 31.

¹³ Rijetki su slučajevi tzv. konglomerata kod kojih zajedničko poduzeće ne radi ništa od onoga što bi bilo u vezi s djelatnostima ulagatelja, pa je tada zapravo riječ o običnim ulaganjima sudjelovanjem u kapitalu druge osobe koja nemaju oblik suradnje karakterističan za zajednički pothvat, jer je za nj bitno da ulagatelji nastoje ostvariti vlastiti poduzetnički cilj poduzećem koje su zajednički stvorili. Detaljnije o tome Barbić, J., Društva osoba, str. 268.

¹⁴ Vidi primjerice odluku Visokog trgovačkog suda u predmetu PŽ-7882/08-3 u kojoj sud odlučuje o privremenoj mjeri. U tom društvu oba člana su direktori društva ovlašteni na samostalno zastupanje društva te imaju jednake udjele u društvu. Sud smatra da, prema sadržaju prijedloga za osiguranje određivanjem privremene mjere, predlagatelj, koji je član društva „Jumić“ d.o.o., tu mjeru osiguranja predlaže u odnosu na protivnika osiguranja koji je član uprave i član navedenog društva i koji svojim djelovanjem tom društvu čini tešku i nenadoknadivu štetu. Upravo stoga što protivnik osiguranja, a prema tvrdnjama predlagatelja, zaključuje štetne poslove i rasprodaje osnovna sredstva društva, ističe predlagatelj svoju

je jedan član s većinskim sudjelovanjem, taj član najčešće ima i prevladavajući utjecaj u vođenju poduzeća.

Iz spomenutih podjela moglo bi se pogrešno zaključiti da se u svezi sa zajedničkim pothvatom sklapa samo jedan ugovor; upravo suprotno, redovito se zajednički pothvat uređuje većim brojem međusobno povezanih ugovora. Sudionici pothvata prvo sklapaju temeljni ugovor u kojem se postavljaju temeljna pravila na kojima će počivati njihov poslovni odnos. Taj ugovor bit će referentna točka za sve ostale ugovore koji se sklope u okviru zajedničkog pothvata kao što su ugovori između ulagatelja i trećih, društveni ugovor kojim ulagatelji za potrebe pothvata osnivaju trgovačko društvo (najčešće d.o.o.) – ako su odabrali taj oblik pothvata,¹⁵ ugovor kojim se uređuje odnos između ortaštva i trgovačkog društva osnovanog radi ostvarenja cilja ortaštva, ugovori koje to društvo sklapa s

---

namjeru podnošenja tužbe za opoziv protivnika osiguranja – člana uprave i člana društva te u prijedlogu zaključuje kako ima pravni interes prije podnošenja tužbe za opoziv tražiti predmetno predloženu mjeru. Žalbeni sud nalazi kako pitanje postojanja pravnog interesa na strani predlagatelja nije bitna činjenica pri ispitivanju pravičnosti i zakonitosti pobijanog rješenja. Razlog tome je okolnost da se predmetna privremena mjera predlaže (a što nespornim proizlazi iz sadržaja prijedloga te sadržaja mjere čije se određivanje predlaže) u svezi s opozivom člana uprave društva s ograničenom odgovornošću u kojem je slučaju privremena mjera dopuštena samo uz tužbu iz članka 424., stavak 2. Zakon o trgovačkim društvima kojom je odredbom propisano kako člana uprave koji je i član društva može, ako za to postoji važan razlog, opozvati i sud. Glede određivanja privremene mjere, prema stavku 3. navedene zakonske odredbe, sud može u tijeku postupka – parnice pokrenute tužbom sudu radi opoziva člana društva uprave koji je član društva, privremenom mjerom zabraniti članu uprave povodom čijeg se opoziva vodi spor, vođenje poslova i zastupanje društva, ako se učini vjerojatnim da bi njegovim daljnjim djelovanjem društvu bila učinjena nenadoknadiiva šteta, što znači da sud vjerojatnost nastanka štete mora ispitati. Iz navedenog zakonskog određenja slijedi kako je predlagatelj određivanje privremene mjere, u predmetnoj situaciji, mogao predložiti samo uz tužbu protiv člana uprave koji je član društva, dakle u parnici. Dostupno na http://www.iusinfo.hr/CaseLaws/Content.aspx?SOPI=VTSRH201G2009SPzB7882A083&Doc=VSKTRGSUD_HR, pregledano 1. 7. 2014.

¹⁵ Sudionici se često odlučuju za taj oblik pothvata iz nekoliko razloga. Najvažniji razlog osnivanja pravne osobe, svakako je mogućnost ograničavanja odgovornosti članova za njihove obveze, tj. članovi snose rizik neuspjeha društva samo do visine svog uloga u društvo. Članovi osnivači unaprijed znaju da će njihova ostala imovina, koju nisu uložili u zajednički pothvat, ostati netaknuta u slučaju ako bi zajednički pothvat propao. Oni unaprijed znaju da u tom zajedničkom pothvatu ne mogu izgubiti više od onoga što su uložili. Također, kad ugovorne strane ne bi osnovala pravnu osobu, tada bi prepustile pojedinim nacionalnim zakonodavstvima da pravno kvalificiraju njihov odnos u skladu s pravilima tog zakonodavstva. Kod toga bi se moglo dogoditi da nacionalno zakonodavstvo kvalificira odnosno udruživanje kao takvo kod kojeg je, na primjer, svaki član zajednice istovremeno ovlašten zastupati svakog drugog člana zajednice ili prema kojem svi članovi takve zajednice odgovaraju neograničeno i solidarno za obveze zajednice, pa čak i da odgovaraju za obveze drugih članova zajednice kad ovi stvarno ili prividno nastupaju kao predstavnici zajednice. Neosnivanjem pravne osobe, dakle, ugovorne strane jednog zajedničkog pothvata mogu potpuno izgubiti kontrolu nad opsegom svoje odgovornosti i rizika. U tom slučaju bi se na njihov pravni odnos primjenjivale odredbe o ortaštvu koje u pravilu ne odgovaraju interesima sudionika jer se u svim zakonodavstvima, pa tako i u našem ZOO-u za ortaštvo, propisuje da ortaci sudjeluju u dobiti, ali i u gubitku (čl. 651. ZOO-a) te imaju obvezu na doplatu manjka ako zajednička imovina nije dovoljna za podmirenje dugovanja (čl. 659. ZOO-a). Nadalje, važan razlog za stvaranje posebne pravne osobe jest želja osnivača da poslove zajedničkog pothvata odvoje od svojih drugih poslova. Kad bi se zajedničko ulaganje obavljalo kroz već postojeće pravne osobe osnivača, tada ne bi bilo moguće te poslove odvojiti od vlastitih poslova samog zajedničkog pothvata. Jedan od daljnjih važnih razloga za stvaranje posebne pravne osobe jest potreba definiranja upravljanja i kontrole nad zajedničkim poslovanjem. U novoj pravnoj osobi, struktura upravljanja i kontrole ograničena je na zajednički pothvat i to samim time što je i djelatnost nove pravne osobe ograničena na ciljeve i zadatke zajedničkog pothvata. *Vukmir, B.*, Ugovori o zajedničkim ulaganjima, str. 37.-38.

ulagačima (sada članovima društva), ugovori koje to društvo sklapa s trećima itd.¹⁶ Ugovor o zajedničkom pothvatu je konsenzualan, višestran, uzajamno obvezan i neformalan ugovor. Iako se za ugovor o zajedničkom pothvatu ne traži posebna forma, osim kada je to nužno s obzirom na predmet ugovora (npr. prijenos stvarnih prava na nekretnini), zbog njegove složenosti i mogućih sporova o tumačenju pojedinih odredaba praktički je nezamislivo da se takav ugovor sklapa u usmenom obliku.¹⁷

Trgovci koji obavljaju djelatnosti u svezi s iskorištavanjem ugljikovodika ulaze u pravne odnose s drugim subjektima u toj grani gospodarstva jer se nadaju da će to biti od koristi za sve strane. Subjekti u industriji traže druge koji posjeduju nešto što njima nedostaje – primjerice specifičan know-how ili opremu. Neka društva su stekla koncesiju za eksploataciju ugljikovodika ali nemaju dostatna sredstva da u razumnom roku sama izvedu taj pothvat. Drugi trgovci raspolazu likvidnim sredstvima, ali im nedostaju posebna tehnička znanja za provedbu pothvata. Neki subjekti raspolazu stručnim znanjima, ali im nedostaju novčana sredstva kojima bi stekli pravo iskorištavanja ugljikovodika niti imaju dostatna sredstva za izgradnju odgovarajućih postrojenja za proizvodnju nafte. Za taj gospodarski pothvat potrebno je stoga da je subjekt nositelj prava iskorištavanja ležišta, da posjeduje sva tehnička znanja i odgovarajuću opremu te da raspolaze znatnim novčanim sredstvima kojima bi se pokrili svi troškovi ostvarenja pothvata. Poseban problem predstavlja velika financijska kriza koja se odrazila i na tržišta kapitala pa time i na područje kreditiranja rizičnih projekata. Banke su puno opreznije kod procjene kreditne sposobnosti trgovaca. Društva koja ne posjeduju dovoljna sredstva da sama financiraju pothvat moraju pronaći partnere koji im u tome mogu pomoći.

Trgovci uvijek nastoje sva sredstva s kojima raspolazu raspodijeliti između nekoliko različitih pothvata, a to će najjednostavnije ostvariti stvaranjem zajednice na obveznopravnoj osnovi – zajedničkog pothvata. Ni pothvati u svezi

---

¹⁶ Naime, uz glavni ugovor o zajedničkom pothvatu, sklapaju se i drugi ugovori, koji služe ispunjenju predmeta glavnog ugovora. To će biti primjerice ugovori o ustupanju tehnologije (know-howa, patenata, žigova), ugovori o pružanju tehničke pomoći, o opskrbi rezervnim dijelovima, o isporuci sirovina, o prodaji na inozemnim tržištima, ugovori o managementu i slični. Svi spomenuti služe provedbi glavnog predmeta ugovora o zajedničkom pothvatu. Iako bi se svi ugovori što se odnose na zajednički pothvat mogli objediniti u jednom jedinstvenom ugovoru, tako se u pravilu ne postupa jer ortaci koji su pružatelji posebnih usluga žele u pravnom smislu odvojiti te usluge od zajedničkog pothvata odnosno njegovog ishoda. Takvi ugovori su samostalni pravni poslovi, što znači da ne moraju biti ugroženi ako odnosi ugovornih strana iz glavnog ugovora zapadnu u poteškoće. Također, nema prepreke da se ugovorne strane dogovore da raskid ugovora o zajedničkom pothvatu dovodi do toga da prestaju i ostali ugovori iz paketa. Ponekad će ugovorne strane nastojati zadržati i nastaviti neku specifičnu suradnju, bez obzira na sudbinu osnovnog ugovora o zajedničkom pothvatu. Tako mogu, naprimjer, biti svjesne da se upotreba jednom otkrivenog know-howa, ne može više spriječiti, pa će eventualno preferirati da ugovor o know-howu ostane i dalje na snazi, premda je ugovor o zajedničkom pothvatu prestao. O tome detaljnije *Barbić, J.*, Društva osoba, str. 270.-271.

¹⁷ Naime, ugovori o zajedničkim ulaganjima tako su kompleksni, da takav oblik iz čisto praktičnih razloga ugovorne strane neće željeti. Uz to, mnoga nacionalna zakonodavstva koja i dozvoljavaju sklapanje trgovačkih ugovora usmenim putem, traže da se ugovori o inozemnim ulaganjima sklapaju pismenim putem. Ono što je s pravnog stajališta bitno za sklapanje ugovora jest da su se strane suglasile o bitnim sastojcima ugovora. Koji su bitni sastojci pojedinih ugovora, ovisi o samoj vrsti ugovora o kojoj se radi. *Vukmir, B.*, Ugovori o zajedničkim ulaganjima, str. 131.

s iskorištavanjem nafte i plina nisu u tome izuzetak, štoviše, u novije vrijeme primjetan je porast broja trgovaca koji stupaju u zajedničke pothvate iskorištavanja nafte i plina.¹⁸ Kada se subjekti sporazume o tome da žele zajednički djelovati radi ostvarenja cilja, prvo moraju izabrati pravni oblik u kojem će to ostvariti. Subjekti stupaju u ugovore o zajedničkom pothvatu s ulogom (equity) povodom kojeg nastaje novi pravni subjekt, različit od osnivača, ili stupaju u ugovorne zajedničke pothvate kod kojih ne nastaje novi pravni subjekt pa je još vidljivije da je taj pravni odnos zapravo pojavni oblik ortaštva.¹⁹ Prednost osnivanja pravne osobe je u tome što njezini osnivači (koji su ujedno i ortaci na obveznopravnoj liniji) ne odgovaraju za njezine obveze već su samo dužni unijeti svoje uloge temeljem kojih stječu poslovne udjele. Također, osnivanjem novog subjekta ortaci mogu uspješno odvojiti više različitih poslova (projekata) u kojima sudjeluju. Nadalje, važan razlog za stvaranje posebne pravne osobe jest potreba definiranja upravljanja i kontrole nad zajedničkim poslovanjem. U novoj pravnoj osobi, struktura upravljanja i kontrole ograničena je na zajednički pothvat i to samim time što je i djelatnost nove pravne osobe ograničena na ciljeve i zadatke zajedničkog pothvata.

Između ugovora o zajedničkom pothvatu i kasnije osnovanog trgovačkog društva ne postoji pravna veza, bez obzira na to što postoji obveznopravni odnos koji veže osnivače i članove trgovačkog društva. Sve odredbe iz ugovora o zajedničkom pothvatu koje se odnose na trgovačko društvo koje se za potrebe pothvata osniva vrijede samo za unutarnje odnose između ugovornih strana. Treće osobe, najčešće poslovni partneri spomenutog trgovačkog društva, nisu dužni znati za postojanje obveznopravnog ugovora o zajedničkom pothvatu po kojem, primjerice, direktor društva ne smije sklopiti pravni posao određene novčane vrijednosti bez pristanka svih ortaka. Zbog spomenutih značajki, zajednički pothvat kojim se osniva trgovačko društvo odgovara interesima ortaka tj. Osnivača, ali može izazvati nepovjerenje trećih – potencijalnih poslovnih partnera tog pothvata. Za treće osobe kojima se kao ugovorna strana pojavljuje jedan takav neinkorporirani zajednički pothvat, važno je da im svi članovi zajedničkog pothvata solidarno jamče za izvršenje sklopljenog ugovora. Za njih ne bi bilo zadovoljavajuće rješenje da članovi zajedničkog pothvata ne odgovaraju za obveze. Poslovni partneri zajedničkog pothvata žele da se sklapanjem ugovora uspostavi izravan pravni odnos između njih i svakog pojedinog ortaka takvog „joint venturea“ te da svi ortaci zajedničkog pothvata trećima za obveze odgovaraju solidarno. Odgovornost prema investitoru je zbog izravnog odnosa svakog ortaka s investitorom solidarna, dok je unutarnja odgovornost između ortaka zajedničkog pothvata najčešće ograničena prema načelu krivnje. To znači da će svaki ortak odgovarati za one propuste i štete koje je sam skrivio, u pravilu bez ograničenja, a da će odgovornost bez krivnje postojati samo u onim slučajevima kad se

---

¹⁸ *Vassiliou, M.*, Historical Dictionary of the Petroleum Industry, Scarecrow Press, 2009., str. 36.

¹⁹ Ne smije se zaboraviti da ta ocjena o pravnoj naravi vrijedi i za zajednički pothvat kojim se osniva trgovačko društvo. Ortaštvo postoji i onda kada dođe do brisanja trgovačkog društva osnovanog u svrhu upravljanja poslovnim pothvatom. Detaljnije o tome *Barbić, J.*, Društva osoba, str. 274.

pojedinačna odgovornost nekog od ortaka ne bi mogla utvrditi. Investitori ne bi tražili da im svaki član zajedničkog pothvata izravno jamči za obveze samo u onom slučaju kad bi novostvorena pravna osoba imala dovoljno imovine. Važno je znati da načelo neodgovornosti članova društva prema trećima ni najmanje ne utječe na unutarnju ugovornu odgovornost koju bi eventualno članovi izgradili između sebe temeljem ugovora o zajedničkom pothvatu. Dok je vanjska odgovornost društva koje je osnovano zbog zajedničkog pothvata određena prisilnim propisom, dotle je dogovaranje unutarnje ugovorne odgovornosti potpuno slobodno.

Ako se u svezi s pothvatom osniva društvo, ono redovito služi za upravljanje i nadzor nad pothvatom. U tome je vidljiva razlika između klasičnog ugovora o ortaštvu i zajedničkog pothvata: prvi je u pravilu trajan ugovor dok kod drugog nastaje prigodno društvo tj. zajednica koja je stvorena za ostvarenje točno određenog cilja.²⁰

3. KARAKTERISTIČNE ODREDBE UGOVORA O ZAJEDNIČKOM POTHVATU

Zbog složenosti pravih odnosa koje treba urediti tim ugovorom, u međunarodnoj praksi ugovaranja nije se razvio standardni oblik ugovora o zajedničkom pothvatu, a posebice ne formular tog ugovora koji bi bio prilagođen trgovcima koji namjeravaju zajednički djelovati u naftnom sektoru. Ipak se pokazuju zajedničke značajke jer ti ugovori sadrže dijelove koji su svojstveni svim ugovorima (nazivi stranaka i njihovih ovlaštenih predstavnika, uvod, definicije, raskid, viša sila, stupanje na snagu, rješavanje sporova, pravo koje se primjenjuje, potpisi i datum ugovora), ali uz to sadrže još i odredbe o predmetu ugovora, strukturi ulaganja, pravnom obliku kroz koji će se voditi zajednički pothvat, ustrojstvu upravljanja, ovlaštenju i sastavu tijela upravljanja, financijskoj politici, postupku odobrenja ugovora, te o još nekim pitanjima specifičnim za tu vrstu ugovora.²¹

Ortaci moraju jasno odrediti zajedničke ciljeve i svrhu koju žele ostvariti zajedničkim pothvatom. Kroz taj postupak oni moraju utvrditi imaju li doista zajedničke interese. Posebice oni moraju ispitati i mogućnost da te ciljeve ostvare i svaki za sebe, bez zajedničkog pothvata. Nakon toga ortaci se moraju dogovoriti o tome kako će vrednovati svoje uloge. Kod novčanih uloga jasno je kolika je njihova vrijednost. Međutim, kod ulaganja stvari ili dobara, uvijek se postavlja pitanje njihova realnog vrednovanja, jer to može imati dalekosežne posljedice za čitav zajednički pothvat. Odlučujuće je pritom da dogovorena vrijednost bude realna jer u suprotnom ulozi neće biti objektivni pokazatelj stvarne vrijednosti udjela što kasnije može biti uzrok sukoba među ortacima. Na prvi pogled, moglo bi se zaključiti da ortak s većinskim udjelom zapravo upravlja društvom, međutim to ne mora biti tako jer nerijetko i manjinski član ima prevladavajući

---

²⁰ Usp. *Gorenc, V. et al.*, Komentar, str. 960.

²¹ *Vukmir, B.*, Ugovori o zajedničkim ulaganjima, str. 132.

utjecaj u društvu.²² Kod pothvata iskorištavanja ugljikovodika ortaci će primjerice vrednovati posao bušenja ako ga obavlja jedan od ortaka, posao nadzora itd.

Ugovor redovito ima uvodne odredbe koje sadrže sve važne informacije o pozadini pothvata, kao i objašnjenja razloga i motiva stranaka za sklapanje ugovora. Iako te odredbe nisu bitan dio ugovora, njihov značaj je velik jer se iz njih može zaključiti o volji i namjerama ugovornih strana što će kasnije biti od značaja u svezi s tumačenjem ugovornih odredaba. Primjerice, okolnost da je jedna strana čvrsto obećala uložiti sredstva u zajednički projekt može biti odlučujuća za stupanje ostalih ortaka u taj projekt. Sadržaj uvodnih odredaba daje sudu ili arbitraži jasnu sliku razloga i motiva ortaka.

Ugovor o zajedničkom pothvatu sadrži podatke o ugovornim stranama pri čemu se navodi tvrtka trgovaca koji sklapaju ugovor, oznaka o kojem je pravnom obliku trgovca riječ, naznaka predmeta poslovanja te podaci o zastupniku koji je u ime trgovca sklopio ugovor. Navođenjem tih podataka jasno se imenuju ortaci. S obzirom na to da pregovori o sklapanju ugovora o zajedničkom pothvatu obično traju dulje vrijeme, strane imaju dovoljno prilike međusobno se upoznati i provjeriti istinitost svih podataka o ostalim ortacima. Tako će budući ortaci provjeriti i bonitet ostalih partnera. Budući da ortak može biti trgovačko društvo kapitala čiji članovi ne odgovaraju za obveze društva, ostali ortaci moraju i to uzeti u obzir pa će od takvih članova tražiti dodatna sredstva osiguranja.

Ugovor o zajedničkom pothvatu redovito sadrži i definicije pojedinih izraza koji se u njemu koriste. Čak i zakoni kojima se uređuje područje energetskog prava koriste definicije pa bi bilo dobro da ugovorne definicije pojmova odgovaraju definicijama iz zakona koji uređuje tu materiju.²³ Definicije se zbog bolje preglednosti obično daju u jednoj od početnih odredaba tog ugovora.

Ugovor mora imati jasno određen predmet. Odredbe kojima se uređuje predmet imaju za cilj dati opis onog što ugovorne strane zaista žele ugovorom postići te koji su osnovni razlozi zbog kojih ugovor sklapaju. Tu spadaju podaci o opsegu i sadržaju projekta. Te odredbe mogu sadržavati opću politiku i smjernice kojih se ugovorne strane namjeravaju pridržavati u ostvarenju ciljeva što su predmet ugovora. U svakom slučaju, kod opisa svrhe ugovora, valja paziti da ta svrha nije protivna prisilnim propisima. Da bi pothvat ostvario dobit te da bi se umanjio rizik od gubitka dozvole za istraživanje odnosno rizik od gubitka koncesije, ortaci moraju

---

²² Polazeći od te pretpostavke, mnoge su zemlje određivale da njihova domaća poduzeća moraju imati većinski ulog u zajedničkim pothvatima. Međunarodna praksa, međutim, pokazuje da ta pretpostavka nije uvijek ispravna, i da veoma često partneri i s manjinskim ulogom mogu imati prevladavajući utjecaj u zajedničkom pothvatu. Isto tako, mnogi vjeruju da partner s većinskim udjelom sudjeluje u dobiti iz zajedničkog pothvata u razmjeru sa svojim udjelom. Međunarodna praksa, međutim, pokazuje da dobit zajedničkog pothvata nije mjerodavna za stvarnu dobit koju partneri imaju iz tog pothvata, te da omjer koji proizlazi iz pojedinačnih uloga, nije uvijek mjerodavan za ukupnu korist koju pojedini partneri imaju iz tog pothvata. Jednako tako, niti operativna kontrola upravljanja zajedničkim pothvatom nije ovisna o razmjeru sudjelovanja u kapitalu pothvata. Veoma je čest slučaj da jači partner, snagom svoje tehnološke superiornosti, svog iskustva i svog ukupnog položaja na tržištu, i drugih čimbenika, stekne prevladavajući utjecaj u operativnom vođenju pothvata, bez obzira na omjer svog sudjelovanja u kapitalu. *Vukmir, B., Ugovori o zajedničkim ulaganjima*, str. 106.

²³ Vidi primjerice definicije iz čl. 4. Zakona o istraživanju i eksploataciji ugljikovodika.

usvojiti plan za obavljanje operacije istraživanja, bušenja, završnog opremanja bušotine te za postavljanje postrojenja za crpljenje i proizvodnju derivata. Plan sadrži i odredbe o obvezama koje ortaci moraju ispuniti da bi se ostvarili zacrtani ciljevi, npr. izričitim navođenjem obveze jednog ortaka da u određenom roku obavi posao bušenja i završnog opremanja bušotine. Neispunjenje ugovorenih kratkoročnih ciljeva može za posljedicu imati raskid ugovora o zajedničkom pothvatu.

Ortaci moraju jasno odrediti istražni prostor u kojem se provodi pothvat. Istražni prostor će praktički već odrediti konkretna država (Vlada RH) u pozivu na stavljanje ponuda zainteresiranim poduzetnicima, međutim nema prepreke da se zajednički pothvat osnuje za samo jedan dio istražnog prostora. U svakom slučaju, ortaci su dužni prema svim dostupnim informacijama što preciznije odrediti spomenuti prostor. Istražni prostor određen je prema zemljopisnom području i/ili prema geološkoj strukturi. U svezi sa zemljopisnim određenjem istražnog područja, opseg istraživačke zone treba utvrditi u kvadratnim kilometrima. Ako se područje odredilo prema geološkoj strukturi, treba je opisati koristeći geološke parametre. Nije dostatno samo naznačiti naziv područja, tj. zone. Trebalo bi odrediti i dubinu formacije – preporučuje se da ugovorne strane koriste podatke iz probnih bušotina ili seizmičke podatke. Ako je područje istraživanja definirano pomoću jedne ili više geoloških struktura, ortaci trebaju odrediti jesu li zajedničkim pothvatom obuhvaćene sve te strukture.²⁴ Nakon što su ugovorne strane odredile područje istraživanja, moraju se pobrinuti za prikupljanje svih bitnih informacija o istraživačkom polju. Ako jedan od ortaka raspolaže seizmičkim podacima za dio istražnog prostora, stavi li ih na raspolaganje ortaštvu, ti podaci mogli bi biti njegov ulog u zajedničkom pothvatu. Ako se ne raspolaže tim podacima, ortaštvo ih svakako mora pribaviti pa ortaci moraju računati i na taj trošak. Ortaci također trebaju odrediti tko će obraditi i protumačiti seizmičke podatke te koja metoda će se primijeniti kod obrade podataka. Ortaci će u pravilu biti vezani odredbom o tajnosti tih podataka. Strane trebaju navesti koje su informacije obuhvaćene tom zaštitom, ali i predvidjeti slučajeve kada se pravilo o tajnosti neće primjenjivati. Uobičajeno je da odredbe o tajnosti imaju nekoliko izuzetaka pa bi se ti podaci mogli otkriti konzultantima te potencijalnim kupcima ili investitorima uz naznaku da je svaka spomenuta treća osoba vezana pravilom o tajnosti. Ipak, strana koja se poziva na tajnost podataka može spriječiti njihovo objavljivanje učini li se vjerojatnim da bi joj zbog toga nastala neotklonjiva šteta. Često se kod takvih ugovora objavljivanje podataka uvjetuje pristankom svih ortaka.²⁵ Kada se seizmički podaci obrade, o rezultatima ortacima treba poslati pisano izvješće. Ugovorom o zajedničkom pothvatu trebalo bi urediti i kriterije po kojima će se, prema seizmičkim podacima, pronaći najbolja lokacija za bušotinu.²⁶

²⁴ Usp. *LaVoy, L.; Villarreal, D.*, Oil and Gas Exploration and Development Agreements, EMLF, Lexington, 2010., str. 342.

²⁵ *DiMatteo, L.*, Law of International Contracting, Kluwer Law, 2009., str. 385.

²⁶ Razvoj suvremenih seizmičkih uređaja dovodi do porasta postotka uspjeha kod pronalaska komercijalno isplativih količina ugljikovodika. Detaljnije o tome vidi kod *Wright, C.; Gallun, R.*, Fundamentals of Oil & Gas Accounting, PennWell, Tulsa, 2008., str. 154.

Nadalje, ortaci u ugovoru moraju navesti koja su prava u svezi s istraživanjem ili iskorištavanjem ugljikovodika već stekli. Primjerice, ako je jedan od ortaka dobio dozvolu za istraživanje koju unosi kao ulog u zajednički pothvat. Pri tome, međutim, treba voditi računa o tome da je prijenos dozvole za istraživanje i koncesije dopušten samo uz pisanu suglasnost Vlade pa je zbog toga jednostavnije rješenje da se osnovalo društvo kapitala koje će biti nositelj pothvata, a ujedno i imatelj dozvole i koncesije. Također, zamislivo je kod iskorištavanja ugljikovodika na kopnu da ortak ulaže svoju nekretninu na kojoj se nalazi ležište ugljikovodika. To može znatno olakšati eksploataciju iako su rezerve ugljikovodika u ležištima koja se nalaze unutar područja kopna, mora i podzemlja i na kojima Republika Hrvatska ima suverenitet, isključivo vlasništvo Republike Hrvatske. Stoga pravo vlasništva i druga stvarna prava trećih osoba nad zemljištem ne podrazumijeva pravo vlasništva nad ugljikovodicima i pravo na izvođenje rudarskih radova.²⁷

Također, ortaci moraju odrediti lokaciju za probne bušotine.²⁸ To se pitanje može urediti tako da svaki ortak ima pravo predložiti gdje će se napraviti početna bušotina ili da to pravo ima samo jedan od ortaka, primjerice ortak koji je imatelj istraživačke dozvole. Ako su ortaci za potrebe upravljanja pothvatom osnovali društvo kapitala, o tom bi pitanju odlučivala skupština. Ako se zajednički pothvat vodi za više istraživačkih polja, ponekad će ortaci pridržati pravo da mogu posebno odlučivati o svom sudjelovanju u eksploataciji konkretne bušotine, što je suprotno zakonskim odredbama o sudjelovanju u ortaštvu. Smisao takve ugovorne odredbe bio bi u tome da se kod većih poslovnih pothvata ortacima omogući da odluče hoće li sudjelovati u svakom dijelu pothvata, posebice uzevši u obzir znatne troškove te operacije. Ipak, osim u poviješću opisanom slučaju koji predstavlja izuzetak, od ortaka se očekuje da sudjeluju u svim fazama ostvarivanja zajedničkog cilja proizvodnje nafte, a tome prethodi istraživačka faza u kojoj je, između ostalog, potrebno izbušiti probne bušotine. Za slučaj da ortak odbija sudjelovati, preporučuje se u ugovor o zajedničkom pothvatu ugraditi odredbe o ugovornoj kazni. Time se sprečava da ortak sudjeluje u dobitku iako nije pridonosio ostvarenju zajedničkog cilja. Ortak duguje ispunjenje obveze davanja doprinosima zajedničkom cilju svim drugim ortacima skupno, a ne samo nekima od njih. Ugovorom se posebno može urediti i da je povreda obveze davanja doprinosima za ostvarenje cilja ortaštva važan razlog za isključenje ortaka. Ne smije se zaboraviti niti to da je ortak i dalje član društva nastalog povodom zajedničkog pothvata pa bi u društveni ugovor tog društva trebalo ugraditi odredbu da je isključenje ortaka iz zajedničkog pothvata (ortaštva) važan razlog za njegovo isključenje iz tog društva. Ortak će odgovarati i za štetu koja je nastala ortaštvu zbog toga što nije dao doprinos ostvarenju zajedničkog cilja.

Ugovorom treba urediti i pitanje ulaganja u zajednički pothvat. Tu su moguća različita rješenja ovisno o tome radi li se o ulagačkom ili ugovornom zajedničkom pothvatu. Kod prvog se za potrebe pothvata osniva trgovačko društvo pa ortaci

---

²⁷ Vidi čl. 5. Zakona o istraživanju i eksploataciji ugljikovodika (Narodne novine 94/2013, 14/2014).

²⁸ O tom postupku vidi kod *Raymond, M.; Leffler, W., Oil and Gas Production in Nontechnical Language*, PennWell, Tulsa, 2006., str. 200.

sudjeluju u pothvatu tako što unose ulog i time stječu udjele u tom trgovačkom društvu. Kod ugovornog pothvata riječ je zapravo o pojavnom obliku ortaštva pa bi ortaci mogli pridonositi ostvarenju cilja pothvata tako što će za tu zajednicu obavljati neki rad. U svezi s ulaganjem stvari, a posebno s ulaganjem prava i drugih dobara te obavljanjem rada, pojavljuje se problem vrednovanja takvog uloga. Naime, ponekad neće biti jednostavno procijeniti pravu vrijednost nekog sredstva što se ne kupuje i ne prodaje na slobodnom tržištu ili se ne dobavlja putem slobodnog i otvorenog nadmetanja. Veliku ulogu tu imaju ne samo usporedne prednosti svakog od partnera, već i njihova pregovaračka snaga. Stoga je uvijek prisutna opasnost da utvrđena vrijednost uloga ortaka ne odgovara njegovoj tržišnoj vrijednosti. To posebice predstavlja rizik kod ugovornog pothvata na koji se primjenjuju odredbe o ortaštvu. Ulozi u trgovačko društvo predmet su trgovačkog statusnog prava.²⁹ Također, kad ortak radi ostvarenja zajedničkog cilja treba obaviti neki posao ili pružiti uslugu, ugovorom treba urediti i pitanje standarda kvalitete ispunjenja te obveze. Ako je ortak preuzeo obvezu obaviti određeni posao za koji treba imati posebna znanja i vještine, tada se od njega očekuje stupanj pozornosti dobrog stručnjaka. Međutim, ortaci koji obavljaju posao za zajednički pothvat nastoje ograničiti svoju odgovornost uvođenjem u ugovor brojnih pretpostavki za oslobađanje od odgovornosti. U pravilu, nije dopušteno ograničiti odgovornosti za štetu za slučaj kad štetna posljedica nastupi zbog namjere ili krajnje nepažnje ortaka. Naime, bez obzira na načelo slobode ugovaranja, odredbe ugovora ne smiju biti suprotne ustavu, prisilnim propisima i moralu društva.³⁰

S tim u svezi, ortaci u zajedničkom pothvatu moraju urediti i pitanje ispunjenja novčanih obveza prema državi na čijem se području pothvat obavlja, a temeljem ugovora o eksploataciji ugljikovodika.³¹ Naime, može se dogoditi da jedan od ortaka odbija platiti svoj dio od ukupnog iznosa naknade. U tom slučaju obveznik plaćanja naknade državi je samo onaj ortak koji je ujedno i koncesionar pa se ugovorom mora jasno urediti da je on u unutrašnjem odnosu ovlašten od ostalih partnera zahtijevati da uplate razmjerni dio naknade.

Ugovorom o zajedničkom pothvatu (ili posebnim ugovorom iz spleta ugovora kojim se uređuje taj pothvat) mogu se predvidjeti i sredstva za pojačanje ugovorne obveze. Te odredbe imaju poseban značaj ako se za potrebe pothvata osnuje društvo kapitala. S obzirom na okolnost da članovi društva kapitala nisu dužni nakon uplate uloga dodatno opremiti društvo svježim kapitalom, sredstva pojačanja služe da se izbjegne zastoje u financiranju društva. Kao sredstvo osiguranja plaćanja (pojačanja ugovorne obveze), u pothvatima eksploatacije

---

²⁹ Vidi primjerice čl. 182., st. 2. Zakona o trgovačkim društvima o obvezi provođenja revizije osnivanja.

³⁰ Barbić, J., Ugovor o consulting inženjeringu, doktorska disertacija, Zagreb, 1972., str. 74.

³¹ Vidi čl. 22. Zakona o istraživanju i eksploataciji ugljikovodika.

nafta koriste se zadužnica, ugovorna kazna,³² zalog i pravo zadržanja (primjerice opreme za bušenje).

Ugovor o zajedničkom pothvatu sadrži i odredbe o upravljanju i nadzoru pothvata. Na prvi pogled, to pitanje već je uređeno odgovarajućim nacionalnim propisom, ovisno o tome je li riječ o ulagačkom ili ugovornom pothvatu. Kod ulagačkog pothvata upravljanje je zadaća uprave, a pravo nadzora pripada skupštini, dok u ugovornom pothvatu ortaci svoja upravljačka prava ostvaruju zajednički. Ortaci često na drugačiji način uređuju spomenuta upravljačka prava jer ima mnogo razloga zbog kojih partneri zajedničkih ulaganja žele biti prisutni u svakodnevnom vođenju poslova. Najvažniji razlog leži u samoj prirodi zajedničkog pothvata kojemu je svrha stvoriti pravni okvir unutar kojega svaki član u svrhu ostvarenja zajedničkih ciljeva može uložiti svoje znanje, vještine, tehnologiju, sredstva i druge prednosti. Članovi zajedničkog pothvata redovito su iskusni trgovci, koji žele biti sigurni da imaju i instrumente koji će im omogućiti da zadrže kontrolu nad zajedničkim radom. Oni nerijetko smatraju da je upravo njihovo znanje potrebno da bi zajednički pothvat uspio. Bitna značajka zajedničkog pothvata jest osobna angažiranost ortaka koja proizlazi između ostalog i iz zajedničkog rizika koji snose pa i onda kada se zajednički pothvat vodi kao trgovačko društvo čiji članovi ne odgovaraju za obveze vjerovnicima društva. Ako ortaci ne upravljaju pothvatom, njihov rizik da izgube uložena sredstva povećava se gotovo razmjerno smanjenju njihove kontrole nad donošenjem odluka.³³ Da bi se izbjegli ti rizici, ortaci moraju znati da su ugovor o zajedničkom pothvatu i društveni ugovor (kojim se primjerice osniva d.o.o. za upravljanje pothvatom) dva odvojena akta, koja su uređena različitim propisima. Odvojenost društvenog ugovora kao osnivačkog akta i ugovora o zajedničkom pothvatu dolazi do izražaja i kod odlučivanja. Ako predstavnici jednog člana u organima društva postupaju suprotno odredbama iz ugovora o zajedničkom pothvatu, to neće utjecati na valjanost odluke organa društva. Takvo postupanje, međutim, može biti osnova za postavljanje zahtjeva iz obveznopravnog odnosa koji proizlazi iz ugovora o zajedničkom pothvatu. Međutim, ako bi se željela uspostaviti veza između ugovora o zajedničkom pothvatu i društvenog ugovora kojim se osniva pravna osoba, tada je potrebno društvenim ugovorom predvidjeti u kojim slučajevima će neispunjenje neke obveze iz ugovora o zajedničkom pothvatu proizvoditi učinke

---

³² U međunarodnim ugovorima o zajedničkom pothvatu nerijetko se koristi i institut *liquidated damages* – unaprijed dogovoreni (fiksni) iznos štete. U europskim kontinentalnim pravnim sustavima, ugovorna kazna je unaprijed dogovorena kazna za propust ispunjenja neke obveze. Međutim, u tim je sustavima obično moguće od suda tražiti korekciju dogovorene kazne. To je moguće u onim slučajevima kad je stvarno učinjena šteta od propusta, veća od ugovorene kazne. Smanjenje ugovorne kazne može se tražiti, ako štete uopće nije bilo ili je šteta bitno manja od visine dogovorene ugovorne kazne. Razlika između instituta *penalties* i *liquidated damages* je u tome da kod prvog oštećena strana može tražiti od suda da povisi unaprijed dogovorenu visinu kazne ako je šteta veća od predviđenog iznosa. S druge strane, i dužnik na plaćanje kazne može od suda tražiti da se kazna smanji ako štete uopće nema ili je šteta bitno manja od iznosa ugovorne kazne. Suprotno tome, ako je dogovoren fiksni iznos štete (*liquidated damages*), tada se smatra da su stranke unaprijed izvršile ozbiljnu procjenu moguće buduće štete i da ne mogu tražiti od suda (osim pod određenim i strogo ograničenim osnovama), da se ta šteta tj. ugovorna kazna smanji. Vukmir, B., Ugovori o građenju i uslugama savjetodavnih inženjera, RRIf-plus, 2009., str. 472.

³³ Vukmir, B., Ugovori o zajedničkim ulaganjima, str. 180.

na statusnopravnoj razini. Primjerice, ako su se zbog ponašanja ortaka ispunile pretpostavke za njegovo isključenje iz te zajednice, društvenim ugovorom treba urediti da je isključenje ortaka važan razlog za prestanak društva.

Cilj zajedničkog pothvata u području eksploatacije nafte sastoji se, pojednostavljeno rečeno, od faze istraživanja ležišta, faze bušenja i opremanja bušotine te faze postavljanja postrojenja za proizvodnju tj. faze proizvodnje. Iz toga jasno proizlazi zaključak da ortaci moraju precizno odrediti svoje obveze za svaki segment zajedničkog pothvata. Primjerice, ako je ugovorom o zajedničkom pothvatu predviđena izgradnja postrojenja, planiranje izgradnje mora biti što detaljnije razrađeno. Ortaci se moraju dogovoriti o tome tko je zadužen za projektiranje, isporuku i montažu opreme i strojeva, dobavu sirovina za rad postrojenja, odabir stručnih zaposlenika itd. Spomenute obveze ortaci preuzimaju ugovorom o zajedničkom pothvatu ili posebnim ugovorom iz paketa ugovora u svezi sa zajedničkim pothvatom.

Ortaci moraju urediti i pitanje trajanja tj. prestanka ugovora o zajedničkom pothvatu. Trajanje pothvata može biti vezano uz ostvarenje konkretnog cilja ili za određeni vremenski rok. Primjerice dozvola za istraživanje ugljikovodika (koja uključuje i pravo na koncesiju u slučaju proglašenja komercijalnog otkrića) izdaje se na razdoblje od 30 godina pa bi to moglo biti vrijeme trajanja zajedničkog pothvata istraživanja i eksploatacije ugljikovodika.³⁴ U svakom slučaju, takvi pothvati su duljega trajanja, a nerijetko se sklapaju i na neodređeno vrijeme. Ako se okonča ortaštvo, treba okončati i društvo koje je osnovano zbog pothvata. Da bi to bilo moguće, društvenim ugovorom treba urediti da je prestanak ugovora o zajedničkom pothvatu važan razlog za prestanak tog društva. Problem odnosa ortaštva (zajedničkog pothvata) i društva osnovanog u ostvarenju zajedničkog pothvata proteže se i na pitanje isključenja te istupanja člana pa bi te pretpostavke trebalo uskladiti. U slučaju nesuglasnosti odredaba spomenutih dvaju ugovora prednost treba dati odredbama iz ugovora o zajedničkom pothvatu.³⁵

Prijenos udjela u društvu stvorenom za ostvarenje zajedničkog pothvata također spada u važna pitanja koja valja posebno urediti. Naime, mogućnošću prenošenja udjela od strane nekog od članova, omogućuje se njegov izlazak iz zajedničkog pothvata. Ugovori o zajedničkom pothvatu temelje se na odnosu povjerenja između ortaka pa bi se na prvi pogled moglo zaključiti da je promjena članova zajedničkog pothvata suprotna samoj svrsi zbog koje je pothvat osnovan. Ipak, mnogi ugovori o zajedničkim pothvatima predviđaju i takva rješenja jer ona više odgovaraju zahtjevima suvremenog poslovanja. Jednostavno i slobodno prenošenje uloga predstavlja prednost, jer omogućuje mobilnost kapitala i brzo reagiranje na povoljnije prilike. Otežano prenošenje, nasuprot tomu, predstavlja nedostatak, jer veže kapital na dulji rok. S druge strane, sudionici u zajedničkim pothvatima vezani su uz posebna svojstva i osobne poslovne, tehničke i druge značajke ostalih ortaka pa stupanje u pothvat novih ortaka uz istup ranijih može imati i negativne posljedice, posebice ako novi ortak nema sva svojstva bitna za

³⁴ Vidi čl. 19. Zakona o istraživanju i eksploataciji ugljikovodika.

³⁵ Tako *Barbić, J.*, Društva osoba, str. 276.

ostvarenje cilja pothvata.³⁶ Ugovorom se može predvidjeti da je dopušten pristup novog ortaka u zajednicu samo u slučaju kada on pruži dokaz da ispunjava tražene financijske i druge pretpostavke. No ipak, neke promjene osobe ortaka ne bi smjele biti ograničene pristankom ostalih ortaka. Primjerice, to će biti slučaj ako bi u društvotrebalu stupiti majka ili primjerice u slučaju statusnih promjena.³⁷ Također, ortaci u svezi s prijenosom udjela mogu ugovoriti pravo prvokupa za slučaj da jedan od ortaka želi otuđiti svoj poslovni udio u zajedničkom društvu. Tada je on dužan prvo pozvati ostale ortake da upute svoje ponude, a tek nakon toga poslovne udjele može prodati trećima. Ugovorom se mogu ugovoriti opcija kupnje i opcija prodaje poslovnog udjela. Tako se može određenom ortaku ili određenim ortacima iz ugovora o zajedničkom pothvatu dati opcija da otkupe poslovni udio nekog ortaka (call option) ili da ga ostalima prodaju (put option).³⁸ Također, korisno je da ortaci za slučaj prijenosa predvide obvezu manjinskog člana da proda svoje udjele zajedno s udjelima koje prodaje većinski član (tzv. Drag-along option). Istovremeno, manjinski članovi tada imaju pravo svoje udjele prodati za jednaku cijenu i pod istim uvjetima kao većinski član (tag-along option).³⁹

Ugovorom o zajedničkom pothvatu moraju se urediti pretpostavke za njegov prestanak. Ugovor uvijek može prestati sporazumom ortaka, ali ortaci mogu izjaviti raskid i u slučaju teške povrede ugovora te onda kada nastupe okolnosti koje onemogućavaju odnosno bitno otežavaju ispunjenje ugovornih obveza (viša sila). Ugovorne strane mogu, već i u samom ugovoru o zajedničkom pothvatu, predvidjeti razloge koji će u budućnosti opravdati njihovu zajedničku odluku na prestanak ugovora. Najčešći takav slučaj jest ako zajednički pothvat ne uspije ili ako zajednički pothvat kroz dvije ili više godina posluje s gubicima. Razlog za sporazumni raskid može biti i propust da se ostvari minimalno zacrtani prihod, neispunjenje ciljeva što ih je postavio zajednički pothvat unutar određenog razdoblja, nemogućnost da se pribavi neko odobrenje za zajednički pothvat koje traži lokalna vlast, negativne promjene u određenim područjima zakonodavstva zemlje domaćina na štetu zajedničkog pothvata ili na štetu inozemnog ulagača, otvaranje postupka prisilne nagodbe ili stečaja jedne od ugovornih strana, promjena vlasništva ili prijelaz većinskih udjela i kontrole jedne od ugovornih strana na neku drugu stranu, bitne promjene u upravljačkoj strukturi jedne od ugovornih strana itd. Također, ugovorom se može urediti da do prestanka ugovora dolazi zbog povrede ugovornih obveza jednog ortaka. Do povrede ugovora dolazi u onim slučajevima kada jedna od ugovornih strana bez opravdanog razloga propusti izvršiti svoju ugovornu obvezu. Ako jedna strana krši svoje ugovorne obveze, druga ugovorna strana može zbog toga biti oslobođena daljnje odgovornosti za izvršenje njezinih vlastitih ugovornih obveza.

---

³⁶ Usp. *Vukmir, B.*, Ugovori o zajedničkim ulaganjima, str. 254. Vidi također *Campbell, D.; Netzer, A.*, *International Joint Ventures*, Kluwer Law International, 2009., str. 163.

³⁷ Detaljnije o tome *Barbić, J.*, *Društva osoba*, str. 51. Također vidi i *Wasserman, C.*, *Joint Ventures & Strategic Alliances*, Law Journal Press, 2003., str. 15-16.

³⁸ *Barbić, J.*, *Društva osoba*, str. 278.

³⁹ *Martin, C.*, *Private Equity*, Sweet & Maxwell, 2010., str. 85-86.

Ortaci moraju urediti i pitanje više sile. Nastupi li događaj koji ispunjava pretpostavke više sile, strana koja je dužna ispuniti obvezu oslobađa se te dužnosti jer je ispunjenje obveze postalo nemoguće. Kada partneri uređuju to pitanje, moraju navesti koji događaji u tom području gospodarstva predstavljaju višu silu. Posebice treba urediti slučajeve kada je ispunjenje obveze moguće ali uz znatne troškove.⁴⁰ Nastanak događaja koji predstavlja višu silu može imati različite učinke na ugovor. Ortak koji zbog više sile ne može ispuniti obvezu dužan je o tome obavijestiti ostale partnere. Ponekad se ugovara da u slučaju više sile partner koji ne može ispunjavati svoje obveze ipak ima dužnost poduzeti sve što je u njegovoj moći da smanji gubitke koji nastaju pothvatu. Tu je riječ o dugoročnim ugovorima kod kojih je nastup takvih događaja izgledniji nego kod ugovora koji traju kraće vrijeme. Upravo imajući na umu važnost te klauzule, strane moraju procijeniti vjerojatnost nastupa događaja koji bi mogli utjecati na izvršenje ugovornih obveza stranaka pa te klauzule moraju strukturirati tako da odgovaraju njihovim ciljevima.⁴¹

Na kraju, ortaci moraju urediti i pitanje rješavanja sporova i s tim u svezi dogovoriti i koje pravo je mjerodavno za njihov odnos. Kod zajedničkih pothvata naglasak je na potrebi uske suradnje ortaka radi ostvarenja zajedničkog cilja, ali i na zahtjevu da se ortaštvo brzo prilagodi konkretnim okolnostima. Ako je za rješavanje sporova potrebno provesti dugotrajan sudski postupak, ortaštvo više neće moći ostvariti svoj cilj. Zbog toga ortaci moraju dogovoriti brz i učinkovit mehanizam rješavanja sporova. U tom smislu predlaže se trostupanjski sustav rješavanja sporova.⁴² U prvom stupnju, zastupnici po zakonu trgovaca koji sudjeluju u pothvatu (ortaka) sami nastoje otkloniti spor. U drugom stupnju u spor se uključuju miritelji i/ili posrednici. Posredovanje se ostvaruje uključivanjem neke treće osobe ili institucije koja pomaže ugovornim stranama da postignu sporazum o nekom spornom pitanju iz njihova ugovora. U tom postupku sudjeluju tehnički, pravni, računovodstveni i drugi stručnjaci.⁴³ Mirenje s druge strane nema

---

⁴⁰ Klauzule o nepredviđenim događajima mogu biti sadržane u nekoliko klauzula – o višoj sili, o tzv. frustration ili o otežanim okolnostima (hardship). Za ugovorne strane je važno da razlikuju razne vrste klauzula o nepredviđenim događajima. Te klauzule omogućuju ugovornim stranama da reagiraju kad nastupe nepredviđene okolnosti. U praksi se često nedovoljno razlikuju navedene klauzule, pa ih često smatraju klauzulama više sile. Detaljnije o „frustration“ klauzuli Usp. *Kouladis, N.*, Principles of Law Relating to International Trade, Springer, 2006., str. 115; o klauzuli o otežanim okolnostima ispunjenja obveze vidi detaljnija objašnjenja s primjerima kod *Mulcahy, L.*, Contract Law in Perspective, Routledge, 2008., str. 135. Upravo zbog neujednačenog značenja termina viša sila i razlika koje postoje u tom području između raznih nacionalnih zakonodavstava, Međunarodna trgovačka komora u Parizu (MTK ili ICC) sastavila je primjerak klauzula „force majeure“. Kao bitni elementi klauzule o višoj sili, označuju se sljedeći: (a) intenzitet događaja koji mogu izazvati neizvršenje ugovora;

(b) nabranje događaja koji mogu izazvati neizvršenje; (c) postupak kad nastupi događaj više sile; (d) posljedice događaja više sile. *McKendrick, E.*, Force Majeure and Frustration of Contract, CRC Press, Second Edition, 2013., str. 82.

⁴¹ *Vukmir, B.*, Ugovori o zajedničkim ulaganjima, str. 281.

⁴² *LaVoy, L.; Villarreal, D.*, Oil and Gas Exploration and Development Agreements, str. 367. Tako i *Berger, K.*, Private Dispute Resolution in International Business: Negotiation, Mediation, Arbitration, Kluwer Law, 2006., str. 48.

⁴³ *Atrama, M.*, Dispute Resolution in Oil and Gas Contracts, I.E.L.R. 2011., 3, str. 82.

za cilj da se odluči koja strana je u pravu već da se pronađe kompromisno rješenje koje bi za sve strane u sporu bilo prihvatljivo, imajući u vidu sve činjenice i okolnosti konkretnog slučaja. Nedostatak ovih metoda jest u tome da odluka koju donesu posrednici (miritelji) nije obvezujuća za ortake. U trećem stupnju spor se podnosi arbitraži.⁴⁴

Ortaci moraju ugovoriti koje je pravo mjerodavno za njihov pravni odnos. Izbor prava ima veliki praktični značaj jer se time izbjegavaju poteškoće u svezi s utvrđivanjem mjerodavnoga prava prema pravilima međunarodnog privatnog prava. Ortaci mogu birati ne samo materijalno pravo, već i mjerodavno procesno pravo.

4. ZAKLJUČAK

Istraživanje i eksploatacija ugljikovodika predstavlja skup i dugotrajan poslovni pothvat za čije je ostvarenje potrebna suradnja trgovaca. Zajednički pothvat je ugovorni sporazum na osnovi kojega dvije ili više osoba poduzimaju zajedničku gospodarsku aktivnost radi postizanja dobiti, a pri tome zajednički kontroliraju ostvarenje tog cilja. Cilj zajedničkog pothvata u području eksploatacije nafte sastoji se, pojednostavljeno rečeno, od faze istraživanja ležišta, faze bušenja i opremanja bušotine te faze postavljanja postrojenja za proizvodnju tj. faze proizvodnje.

U međunarodnoj pravnoj literaturi i praksi spominju se različite klasifikacije ugovora o zajedničkom pothvatu pa u tom smislu postoje ugovori o zajedničkom pothvatu s ulogom (equity) i ugovorni zajednički pothvati, horizontalni i vertikalni, pari zajednički pothvati i pothvati s većinskim odnosno manjinskim sudjelovanjem itd.

Trgovci koji obavljaju djelatnosti u svezi s iskorištavanjem ugljikovodika ulaze u pravne odnose s drugim subjektima u toj grani gospodarstva jer se nadaju da će to biti od koristi za sve strane. Subjekti u industriji traže druge koji posjeduju nešto što njima nedostaje – primjerice specifičan know-how ili opremu.

Ako su trgovci zaključili da pothvat eksploatacije ugljikovodika mogu ostvariti samo zajednički, oni za početak moraju odlučiti hoće li za tu svrhu osnovati trgovačko društvo ili će djelovati neinkorporirano, što znači da će prema trećima nastupati kao ortaci iz ortačke zajednice. Promatrajući odnose sa strogo pravnog stajališta, između ugovora o zajedničkom pothvatu i kasnije osnovanog trgovačkog društva ne postoji pravna veza bez obzira na to što postoji obveznopravni odnos koji veže osnivače i članove trgovačkog društva. Sve odredbe iz ugovora o zajedničkom pothvatu koje se odnose na trgovačko društvo koje se za potrebe pothvata osniva vrijede samo za unutarnje odnose između ugovornih strana. Treće osobe, najčešće poslovni partneri spomenutog trgovačkog društva, nisu dužni znati za postojanje obveznopravnog ugovora o zajedničkom pothvatu po kojem,

---

⁴⁴ Veliki ugled uživa Arbitražni sud pri Međunarodnoj trgovačkoj komori u Parizu koji je odlučivao u brojnim predmetima u svezi s pothvatima iskorištavanja ugljikovodika. Detaljnije o tome vidi primjerice kod *Derains, Y.; Schwartz, E., A Guide to the ICC Rules of Arbitration, Kluwer Law, 2005., str. 145.*

primjerice, direktor društva ne smije sklopiti pravni posao određene novčane vrijednosti bez pristanka svih ortaka.

Ugovor o zajedničkom pothvatu redovito sadrži i definicije pojedinih izraza koji se u njemu koriste, a mora imati jasno određen predmet. Odredbe kojima se uređuje predmet imaju za cilj dati opis onog što ugovorne strane zaista žele ugovorom postići te koji su osnovni razlozi zbog kojih ugovor sklapaju. Tu spadaju podaci o opsegu i sadržaju projekta. Ortaci u ugovoru moraju navesti koja su prava u svezi s istraživanjem ili iskorištavanjem ugljikovodika već stekli.

Ugovorom treba urediti i pitanje ulaganja u zajednički pothvat. Kod ugovornog pothvata riječ je zapravo o pojavnom obliku ortaštva pa bi ortaci mogli pridonositi ostvarenju cilja pothvata tako što će za tu zajednicu obavljati neki rad. U svezi s ulaganjem stvari, a posebno s ulaganjem prava i drugih dobara te obavljanjem rada, pojavljuje se problem vrednovanja takvog uloga. Prijenos udjela u društvu stvorenom za ostvarenje zajedničkog pothvata također spada u važna pitanja koja valja posebno urediti.

Ortaci moraju urediti i pitanje trajanja i prestanka ugovora o zajedničkom pothvatu. Trajanje pothvata može biti vezano uz ostvarenje konkretnog cilja ili za određeni vremenski rok. Primjerice, dozvola za istraživanje ugljikovodika (koja uključuje i pravo na koncesiju u slučaju proglašenja komercijalnog otkrića) izdaje se na razdoblje od 30 godina pa bi to moglo biti vrijeme trajanja zajedničkog pothvata istraživanja i eksploatacije ugljikovodika.

Na kraju, treba urediti i pitanje rješavanja sporova i s tim u svezi odrediti mjerodavno pravo za taj ugovor.

Literatura:

1. *Alramahi, M.*, Dispute Resolution in Oil and Gas Contracts, I.E.L.R., 2011., 3, str. 78. i dalje.
2. *Barbić, J.*, Ugovor o consulting inženjeringu, doktorska disertacija, Zagreb, 1972.
3. *Barbić, J.*, Pravo društava, Društva osoba, Organizator, Zagreb, 2002.
4. *Barbić, J.*, Utjecaj njemačkog prava na stvaranje hrvatskog prava društva, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 44, 3-4/2007., str. 339. i dalje.
5. *Berger, K.*, Private Dispute Resolution in International Business: Negotiation, Mediation, Arbitration, Kluwer Law, 2006.
6. *Campbell, D.; Netzer, A.*, International Joint Ventures, Kluwer Law International, 2009.
7. *Derains, Y.; Schwartz, E.*, A Guide to the ICC Rules of Arbitration, Kluwer Law, 2005.
8. *DiMatteo, L.*, Law of International Contracting, Kluwer Law, 2009.
9. *Gorenc, V. et al.*, Komentar Zakona o obveznim odnosima, RRiF, Zagreb, 2005.
10. *Kouladis, N.*, Principles of Law Relating to International Trade, Springer, 2006.
11. *LaVoy, L.; Villarreal, D.*, Oil and Gas Exploration and Development Agreements, EMLF, Lexington, 2010.

12. *McKendrick, E.*, Force Majeure and Frustration of Contract, CRC Press, Second Edition, 2013.
13. *Mulcahy, L.*, Contract Law in Perspective, Routledge, 2008.
14. *Martin, C.*, Private Equity, Sweet & Maxwell, 2010.
15. *Raymond, M.; Leffler, W.*, Oil and Gas Production in Nontechnical Language, PennWell, Tulsa, 2006.
16. *Taylor, M.; Tyne, S.*, Taylor and Winsor on Joint Operating Agreements: Oil and Gas Law, Longman, 1992.
17. *Vassiliou, M.*, Historical Dictionary of the Petroleum Industry, Scarecrow Press, 2009.
18. *Vukmir, B.*, Ugovori o zajedničkim ulaganjima, Informator, Zagreb, 1994.
19. *Vukmir, B.*, Ugovori o građenju i uslugama savjetodavnih inženjera, RRIIF-plus, 2009.
20. *Wasserman, C.*, Joint Ventures & Strategic Alliances, Law Journal Press, 2003.
21. *Wright, C.; Gallun, R.*, Fundamentals of Oil & Gas Accounting, PennWell, Tulsa, 2008.

AGREEMENT ON JOINT VENTURES IN THE OIL SECTOR

Ventures in the field of exploitation of hydrocarbons are expensive and complex operations. They require the participation of partners who have sufficient financial resources, special expertise and skills. The paper discusses major issues that should be regulated by these contracts. The aim of the joint venture in the field of oil exploitation consists, in simple terms, of the research phase, of drilling and well completion phase and of setting up the production plant, i.e. the production phase. Undertaking is conducted in the form of partnership or in form of capital company. Thus, the initial articles of the contract provide definitions of terms. Then the agreement regulates the issue of partners shares entered into a joint venture and in particular the value of each share. In the agreement, the partners must identify all the essential information about the exploration field and wells. The agreement should regulate the legal status of operators, insurance funds, the standard of quality in the performance the right to information and monitoring. Partners must accept the financing plan and set rules for the case that one of the partners does not meet its obligations under the financing plan. Partners must decide on the right to transfer shares to other partners or third parties. Furthermore, the contract must regulate the issue of termination and legal consequences of such a declaration but also set the conditions for a valid termination. The contract must also provide a mechanism to resolve conflicts and must specify which law applies in the event of a dispute.

Keywords : *Joint venture, Exploitation of hydrocarbons, Partnerships, liability for obligations, Concessions in the oil industry*